

Sygn. akt IV CSK 460/14

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka

w sprawie z powództwa A. J. i Z. J.
przeciwko J. S. i I. S. G.
o ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 10 lutego 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 8 stycznia 2014 r., sygn. akt V ACa [...],

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- II. zasądza od powodów na rzecz pozwanych kwotę 1800 (tysiąc osiemset) zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 stycznia 2014 r., wydanego w sprawie o ustalenie, powodowie A. J. i Z. J. uzasadnili wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nieważnością postępowania przed tym Sądem. Skarżący twierdzili, „iż Sąd II instancji, wydając wyrok pomimo usprawiedliwionej nieobecności pełnomocnika powodów, pozbawił stronę powodową faktycznej możliwości obrony swych praw i udziału w postępowaniu, co należy uznać za naruszenie skutkujące nieważnością postępowania”. „Zważyć należy, iż (...) choroba pełnomocnika była znaną Sądowi przeszkodą (...). Tym samym (...) doszło do wadliwego oddalenia wniosku strony powodowej o odroczenie rozprawy, na której zapadło orzeczenie kończące postępowanie (...)”. Sądowi Apelacyjnemu znana była okoliczność, iż strona powodowa chce osobiście uczestniczyć w postępowaniu i „nie wyraża zgody na prowadzenie sprawy pod nieobecność pełnomocnika, jak również ograniczyła pełnomocnictwo, cofając prawo substytucji”. Okolicznością uzasadniającą przyjęcie skargi do rozpoznania miała być ponadto jej oczywista zasadność, na którą wskazywało naruszenie przepisów procesowych i materialnoprawnych powołanych w podstawach skargi.

W odpowiedzi na skargę pozwani J. S. i I. S. G. wniesli o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania ewentualnie o jej oddalenie, a ponadto o zasądzenie kosztów postępowania ze skargi.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może zostać osiągnięty jedynie przez powołanie i właściwe uzasadnienie istnienia wymienionych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania następuje na podstawie oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają przyczynom kasacyjnym wymienionym w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wbrew pogładowi powodów, w sprawie nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod uwagę z urzędu na podstawie art.

398¹³ § 1 k.p.c., skarżący nie zostali bowiem pozbawieni możliwości obrony swych praw, nie zaistniały także żadne inne okoliczności, które wskazywałyby na wystąpienie tej przesłanki.

Należy zwrócić uwagę, że w powołanej przez Sąd odwoławczy uchwale z dnia 11 grudnia 2013 r. (III CZP 78/13, OSNC 2014, nr 9, poz.87) Sąd Najwyższy stwierdził, że niezastosowanie się przez sąd do dyspozycji przepisu art. 214 § 1 k.p.c. może w niektórych przypadkach prowadzić do nieważności postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.), zastrzegając jednak, że podobnie, jak w każdym wypadku badania określonej sytuacji procesowej pod kątem tej ogólnie ujętej przesłanki, ostateczna ocena jest zawsze dokonywana przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności sprawy. Sąd Najwyższy wskazał także, że obowiązujący strony zakaz nadużycia praw procesowych wynikający z art. 3 k.p.c. należy uznać, obok zasady efektywności i równouprawnienia stron, za istotny element rzetelnego procesu, a sąd w sprawie może i powinien przeciwdziałać podejmowaniu przez stronę czynności paraliżujących tok postępowania i tym samym pozbawiających przeciwnika procesowego możliwości uzyskania efektywnej ochrony, a prawidłowe zastosowanie tej zasady wymaga pogodzenia jej z gwarancjami procesowymi i poszanowaniem prawa do sądu. Powołanie się przez stronę na długotrwałą chorobę powodującą jej nieobecność jako przyczynę odroczenia rozprawy jest niewątpliwie uprawnieniem procesowym strony, co jednak nie wyłącza możliwości dokonania przez sąd kontroli pod kątem ewentualnego nadużycia tego uprawnienia, dokonanej w kontekście całościowej postawy strony w postępowaniu. W każdym przypadku istotne znaczenie ma to, czy korzystanie z tej przyczyny odroczenia następuje dla realizacji celu, jakiemu przepis ten służy, czyli prawa do wysłuchania oraz czy nieodroczenie rozprawy w takiej sytuacji procesowej spowoduje naruszenie tego prawa. Gdy z okoliczności sprawy jednoznacznie wynika, że strona zajęła stanowisko co do wszystkich kwestii materialnoprawnych i procesowych, zgłosiła wszystkie dowody na poparcie swych twierdzeń, ustosunkowała się do twierdzeń drugiej strony i do przeprowadzonych dowodów, żądanie odroczenia rozprawy z powodu okoliczności usprawiedliwiającej jej niestawiennictwo, może zostać uznane za nadużycie jej uprawnień procesowych. Sąd Najwyższy dodał, że

świadome zaniechanie przez stronę ustanowienia pełnomocnika procesowego nie usuwa formalnej podstawy odroczenia ujętej w art. 214 § 1 *in fine* k.p.c., ale może stanowić okoliczność istotną dla oceny działania strony pod kątem rzetelności i zgodności z dobrymi obyczajami, a ostatecznie pod kątem nadużycia praw procesowych.

Stanowisko powyższe należy odpowiednio odnieść do sytuacji, gdy o odroczenie rozprawy z powodu długotrwałej choroby wnosi bezpośrednio pełnomocnik strony. Sąd Apelacyjny w [...] rozważył wnikliwie okoliczności sprawy pod tym kątem, czy nieodroczenie rozprawy apelacyjnej poprzedzającej wydanie zaskarżonego wyroku mogło spowodować pozbawienie powodów możliwości obrony swych praw. Wprawdzie Sąd odwoławczy nie wskazał wprost, że skarżący nadużyli swoich uprawnień procesowych, jednak, badając, czy nie zostali pozbawieni możliwości obrony swych praw, wyraźnie uwzględnił sposób zachowanie w procesie powodów oraz ustanowionego przez nich pełnomocnika. Sąd drugiej instancji wziął pod uwagę zarówno okoliczność, iż pełnomocnik powodów wielokrotnie bezpośrednio przed kolejnymi terminami rozpraw wnosił o ich odroczenie, jak i to, że powodowie mimo zobowiązania ich pełnomocnika do rozważenia możliwości ustanowienia pełnomocnika substytucyjnego nie wyrazili na to zgody oraz uwzględnił fakt, że skarżący mogli w pełni wypowiedzieć się w sprawie oraz przedstawić swoje stanowisko i z uprawnień tych skorzystali.

Powołując się na oczywistą zasadność skargi, a zatem na przesłankę określoną w art. 398⁴ § 1 pkt 4 k.p.c., skarżący nie uzasadnili twierdzenia o jej wystąpieniu stosowną argumentacją prawną, która zmierzałaby do wykazania kwalifikowanego, ewidentnego naruszenia powołanych w skardze przepisów prawa materialnego i procesowego, możliwego do stwierdzenia bez merytorycznej analizy zaskarżonego wyroku oraz podstaw skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 5 października 2007 r., III CSK 216/07 i z dnia 11 sierpnia 2011 r., IV CSK 163/11, niepubl.). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania z powodu jej oczywistej zasadności sprowadza się do powtórzenia podstaw skargi z całkowitym pominięciem aspektu „oczywistości” zarzucanych w ich ramach naruszeń prawa, mogącego prowadzić do stwierdzenia oczywistej zasadności skargi. Wynikiem

braku wymaganej argumentacji prawnej jest nieskuteczność powołania się na tę przyczynę przyjęcia skargi do rozpoznania.

Nie stwierdziwszy okoliczności, która uzasadniałaby przyjęcie skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania ze skargi rozstrzygnięto stosownie do art. 98 § 1 i 3 oraz art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.